

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 49g/2022

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală
(*disjungerea cauzelor penale [III]*)

CHIȘINĂU

8 septembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 4 aprilie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarelor,
Deliberând la 8 septembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dna avocat Aurelia Bagrin, în interesele dlui Ion Lăpteanu, în dosarul nr. 1-3516/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl Petru Păun, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de învinuire a dlui Ion Lăpteanu pentru complicitate la infracțiunea de trafic de influență.

4. Pe 23 martie 2022, dna avocat Aurelia Bagrin a ridicat, în interesele inculpatului Ion Lăpteanu, excepția de neconstituționalitate a articolului 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală, care reglementează disjungerea cauzelor penale.

5. Printr-o încheiere din aceeași dată, Judecătoria Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 25 Libertatea individuală și siguranța persoanei

„(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

(2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

(3) Reținerea nu poate depăși 72 de ore.

(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult până la 12 luni.

(5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea – în cel mai scurt termen; motivele reținerii și învinuirea se aduc la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(6) Eliberarea celui reținut sau arestat este obligatorie dacă motivele reținerii sau arestării au dispărut.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 28 Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 29 Inviolabilitatea domiciliului

„(1) Domiciliul și reședința sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul sau în reședința unei persoane fără consimțământul acesteia.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege în următoarele situații:

- a) pentru executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătorești;
- b) pentru înlăturarea unei primejdii care amenință viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;
- c) pentru prevenirea răspândirii unei epidemii.

(3) Perchezițiile și cercetările la fața locului pot fi ordonate și efectuate numai în condițiile legii.

(4) Perchezițiile în timpul nopții sunt interzise, în afară de cazul unui delict flagrant.”

Articolul 30 Secretul corespondenței

„(1) Statul asigură secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege în cazurile când această derogare este necesară în interesele securității naționale, bunăstării economice a țării, ordinii publice și în scopul prevenirii infracțiunilor.”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sînt garantate.
[...].”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

7. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 42

Competența în caz de indivizibilitate sau conexitate a cauzelor penale

„(1) În caz de indivizibilitate sau de conexitate a cauzelor penale, judecata în primă instanță, dacă are loc în același timp pentru toate faptele și pentru toți făptuitorii, se efectuează de aceeași instanță.

(2) Constituie indivizibilitate a cauzelor penale cazurile în care la săvârșirea unei infracțiuni au participat mai multe persoane, când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite prin aceeași faptă ori în cazul unei infracțiuni continue sau prelungite.

(3) Constituie conexitate a cauzelor penale cazurile:

1) când două sau mai multe infracțiuni sunt săvârșite prin fapte diferite de una sau mai multe persoane împreună, în același timp și în același loc;

2) când două sau mai multe infracțiuni sunt săvârșite de aceeași persoană în timp diferit ori în loc diferit;

3) când o infracțiune este săvârșită pentru a pregăti, a înlesni sau a ascunde comiterea altei infracțiuni ori este săvârșită pentru a înlesni sau a asigura absolvirea de răspundere penală a făptuitorului altei infracțiuni;

4) când între două sau mai multe infracțiuni există legătură și conexarea cauzelor se impune pentru buna desfășurare a justiției.

[...].”

Articolul 279¹

Conexarea și disjungerea cauzelor penale

„[...]

(2) Disjungerea unei cauze privitoare la participanții la una sau la mai multe infracțiuni se admite în cazul în care împrejurările cauzei o cer și această disjungere nu se va răsfrânge negativ asupra efectuării depline și obiective a urmăririi penale și cercetării judecătorești.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării privind excepția de neconstituționalitate

8. Autorul sesizării afirmă că norma prevăzută la articolul 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală este neconstituțională pentru că nu interzice disjungerea unei cauze, în care sunt acuzate mai multe persoane, în cazul în care nu a fost identificat autorul infracțiunii. Autorul sesizării consideră că, atât timp cât autorul infracțiunii nu este identificat, cauza penală trebuie să fie suspendată, inclusiv în privința celorlalți participanți la infracțiune, *e.g.* în privința complicilor.

9. În opinia autorului excepției, norma contestată este contrară articolelor 1 alin. (3), 20, 23 alin. (2), 25, 26, 28, 29, 30, 46 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unei prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

12. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reprezentantul unei părți din proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală, conform căruia: „Disjungerea unei cauze privitoare la participanții la una sau la mai multe infracțiuni se admite în cazul în care împrejurările cauzei o cer și această disjungere nu se va răsfrânge negativ asupra efectuării depline și obiective a urmăririi penale și cercetării judecătorești.”

14. Curtea reține că o altă condiție pentru formularea excepției de neconstituționalitate o constituie aplicabilitatea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția.

15. Analizând sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta a fost ridicată într-o cauză penală de judecare în fond a unor acuzații de comiterea infracțiunii prevăzute de articolele 42 alin. (5) și 326 alin. (1) din Codul penal.

16. Criticând norma contestată, autorul excepției și-a exprimat dezacordul cu disjungerea cauzei penale de către procuror la faza de urmărire penală. Curtea constată că, la faza de urmărire penală, ordonanța de disjungere a cauzei penale era susceptibilă de contestare în fața judecătorului de instrucție (articolul 313 din Codul de procedură penală). La faza judecării cauzei penale în fond, ordonanța procurorului de disjungere a cauzei penale a devenit irevocabilă, iar instanța de judecată nu poate examina în mod separat legalitatea acesteia.

17. Cu toate acestea, de vreme ce instanța de judecată trebuie să se asigure că a fost respectată echitatea în ansamblu a procesului penal, Curtea admite că norma contestată ar putea fi aplicată. Instanța ar putea verifica dacă prin disjungerea cauzei penale nu a fost afectat caracterul deplin, obiectiv și echitabil al procesului penal.

18. Autorul excepției a susținut că sunt încălcate articolele 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 alin. (2) [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 25 [*libertatea individuală și siguranța persoanei*], 26 [*dreptul la apărare*], 28 [*viața intimă*,

familială și privată], 29 [*inviolabilitatea domiciliului*], 30 [*secretul corespondenței*], 46 [*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

19. Curtea constată că prevederile articolului 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală au făcut anterior obiect al unor sesizări depuse la Curtea Constituțională, fiind pronunțate Decizia nr. 54 din 13 aprilie 2021 și Decizia nr. 114 din 15 iulie 2021. Totuși, în prezenta cauză, autorul sesizării ridică o altă problemă decât cele examinate prin deciziile menționate. Autorul susține că este neconstituțională omisiunea de a reglementa în articolul 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală faptul că este interzisă disjungerea unei cauze, astfel ca urmărirea penală și judecarea unor participanți la infracțiune (e.g. complicii) să se facă separat de urmărirea penală și de judecarea autorului infracțiunii.

20. Cu privire la incidența articolului 1 alin. (3) din Constituție, Curtea subliniază că acest articol comportă un caracter general și nu poate constitui un reper individual și separat (DCC nr. 80 din 17 iunie 2022, § 22). Referitor la articolele 23 și 54 din Constituție, Curtea a subliniat, în jurisprudența sa, că acestea nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorii sesizărilor trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturile garantate de Constituție (HCC nr. 8 din 5 aprilie 2022, § 26).

21. În continuare, Curtea va analiza incidența articolelor 20 și 26 din Constituție în privința problemei abordate de autorul sesizării.

22. Articolul 42 alin. (1) din Codul de procedură penală prevede că, în caz de indivizibilitate sau de conexitate a cauzelor penale, judecata se efectuează de aceeași instanță dacă are loc în același timp pentru toate faptele și pentru toți făptuitorii. Alineatul (2) al aceluiași articol prevede că sunt indivizibile cauzele penale atunci când la comiterea unei infracțiuni au participat mai multe persoane, când două sau mai multe infracțiuni au fost comise prin aceeași faptă ori în cazul unei infracțiuni continue sau prelungite. Potrivit alineatului (3), cauzele penale sunt conexe: 1) când două sau mai multe infracțiuni sunt comise prin fapte diferite de una sau mai multe persoane împreună, în același timp și în același loc; 2) când două sau mai multe infracțiuni sunt comise de aceeași persoană în timp diferit ori în loc diferit; 3) când o infracțiune este săvârșită pentru a pregăti, a înlăsa sau a ascunde comiterea altei infracțiuni ori este săvârșită pentru a înlăsa sau a asigura absolvirea de răspundere penală a făptuitorului altei infracțiuni; 4) când între două sau mai multe infracțiuni există legătură și conexarea cauzelor se impune pentru buna desfășurare a justiției. Totuși, articolul 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală instituie o excepție: **disjungerea unei cauze privitoare la participanții la una sau la mai multe infracțiuni este permisă în cazul în care împrejurările cauzei o cer și disjungerea nu se va răsfrânge negativ asupra efectuării depline și obiective a urmăririi penale și cercetării judecătorești.**

23. Prin urmare, articolul 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală prevede posibilitatea disjungerii cauzei în situația în care la comiterea unei infracțiuni au participat două sau mai multe persoane.

24. Astfel de reglementări pot fi identificate și în legislațiile procesual-penale ale altor state, *e.g.* la articolele 2 – 4 din Codul de procedură penală german sau la articolele 43 alin. (2) și 46 din Codul de procedură penală român. Prin oferirea posibilității disjungerii cauzei în ipoteza în care la comiterea faptei au participat mai multe persoane, legislatorul a creat posibilitatea ca, în cauzele cu un număr mare de suspecti și inculpați, care uneori sunt greu de instrumentat, participanții să poată fi trimiși în judecată în dosare separate, în funcție de contribuția lor la comiterea infracțiunii și de alte aspecte legate de soluționarea concretă a cauzei. Astfel, dosarele penale cu mulți participanți pot fi soluționate mai ușor, cu respectarea condiției asigurării termenului rezonabil de soluționare a cauzelor.

25. Curtea reține că, după disjungerea cauzei, fiecare participant la comiterea infracțiunii va parcurge toate etapele procesuale prevăzute de dispozițiile Codului de procedură penală, beneficiind de toate garanțiile procesuale pe care le impune dreptul la un proces echitabil. Astfel, participanții la comiterea unei infracțiuni cercetați sau trimiși în judecată în dosare diferite au dreptul să adopte pozițiile procesuale pe care le doresc, *e.g.* să încheie acorduri de recunoaștere a vinovăției sau să ceară aplicarea procedurii simplificate de judecare pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, folosindu-se astfel de toate mijloacele procesuale puse la dispoziția lor pentru a-și apăra drepturile și interesele procesuale.

26. Prin urmare, Curtea conchide că problema abordată de autorul sesizării nu constituie, la modul abstract, o ingerință în drepturile garantate de articolele 20 și 26 din Constituție.

27. Curtea mai observă că, sub aparența unor critici de neconstituționalitate, autorul sesizării ridică, de fapt, o problemă de interpretare și aplicare a normelor procesual-penale într-o cauză concretă. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (DCC nr. 83 din 17 iunie 2022, § 29).

28. Cu privire la incidența articolelor 25, 28, 29, 30 și 46 din Constituție, Curtea menționează că, la modul practic, efectuarea unor acțiuni de investigație/de urmărire penală sau aplicarea de pedepse pentru infracțiuni constituie, prin definiție, ingerințe în exercitarea drepturilor garantate de aceste articole. Contează legalitatea și proporționalitatea efectuării acțiunilor de urmărire penală sau a aplicării pedepselor la modul concret pentru a se putea afirma existența unei încălcări a acestor drepturi fundamentale.

29. Pentru că, în acest caz, nu s-a demonstrat afectarea vreunui drept fundamental, Curtea notează că nici articolele 1 alin. (3), 23 și 54 din Constituție nu sunt aplicabile.

30. Prin urmare, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dna avocat Aurelia Bagrin, în interesele dlui Ion Lăpteanu, în dosarul nr. 1-3516/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 8 septembrie 2022

DCC nr. 112

Dosarul nr. 49g/2022